

Sygn. akt II Ca 55/14

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Sztomber (spr.)
Sędziowie:	SSO Barbara Puchalska SSO Bogdan Łaskiewicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z wniosku K. K. (1)

z udziałem B. K.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim

z dnia 3 czerwca 2013 r. sygn. akt I Ns 1489/10

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 4 w ten sposób, że wysokość zasądzonej dopłaty rozłożyć na następujące raty:

- 1. pierwsza rata w kwocie 48.604,65 (czterdzieści osiem tysięcy sześćset cztery 65/100) złotych płatna do dnia 31 marca 2014 roku,**
- 2. druga rata w kwocie 48.604,64 (czterdzieści osiem tysięcy sześćset cztery 64/100) złotych płatna do dnia 31 marca 2015 roku,**
- 3. trzecia rata w kwocie 48.604,64 (czterdzieści osiem tysięcy sześćset cztery 64/100) złotych płatna do dnia 31 marca 2016 roku;**

II. oddalić apelację w pozostałym zakresie;

III. stwierdzić, że zainteresowani we własnym zakresie ponoszą koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. K. (1) wystąpiła z wnioskiem o dokonanie podziału majątku wspólnego jej i B. K. poprzez przyznanie całego majątku na rzecz uczestnika postępowania ze spłatą na jej rzecz. Wnosiła o ustalenie, iż w skład majątku wspólnego wchodzi własność nieruchomości rolnej o powierzchni 3,75 hektara oraz nakłady z majątku wspólnego na nieruchomość stanowiącą własność A. K. (1) – brata uczestnika postępowania, poniesione na remont budynku mieszkalnego w postaci wymiany pokrycia dachowego, wykonania centralnego ogrzewania, wymiany okien i drzwi zewnętrznych, dobudowania łazienki, doprowadzenia wody; nakłady na modernizację obory; budowę garażu; wykonanie szamba w oborze, wykonanie płyty gnojowej i szamba pod płytą gnojową; wylanie posadzki i wykonanie podwyższenia w stodole, przebudowanie chlewa na garaż i piwnicę na kartofle. Wnosiła o ustalenie, że w skład majątku wspólnego wchodzi 17 sztuk bydła dojnego, 8 jałówek i 5 cielaków. Podnosiła, że w skład majątku wspólnego wchodzi szczegółowo wskazane przez nią maszyny rolnicze, samochód osobowy marki V. (...) o nr rej. (...), dopłaty z Agencji (...) w wysokości 50.000 złotych i odszkodowanie za zalane łąki w kwocie 13.000 złotych.

Uczestnik postępowania B. K. przychylił się do wniosku o podział majątku wspólnego co do zasady i do zaproponowanego przez wnioskodawczynię sposobu jego podziału, zgadzając się na przyznanie majątku na jego rzecz. Wnosił o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym i przyjęcie, że jego udział wynosi 9/10, a udział wnioskodawczyni 1/10. Kwestionował skład majątku wspólnego wskazywany przez wnioskodawczynię. Podnosił, iż nakłady z majątku wspólnego na nieruchomość stanowiącą własność jego brata A. K. (1) miały mniejszy zakres, niż twierdziła wnioskodawczyni, gdyż polegały jedynie na modernizacji obory, wykonaniu płyty gnojowej i wyciągu obornika, wykonaniu drzwi w chlewie, ogrodzenia z siatki metalowej na długości 15 mb z furtką i bramą metalową, wykonaniu w domu drugiej łazienki, wymiany 4 okien i ułożenia płytek na dole. Twierdził, że w skład majątku wspólnego wchodzi część maszyn wskazywanych przez wnioskodawczynię, gdyż część maszyn została mu przekazana przez rodziców wraz z gospodarstwem rolnym przed zawarciem związku małżeńskiego, a część stanowi współwłasność uczestnika z osobami trzecimi. I tak, w skład majątku wspólnego wchodzi przyczepa 8 tonowa- wywrotka o nr rej. (...), samochód osobowy V. V., przyczepka samochodowa o nr rej (...), ciągnik U. (...)o nr rej. (...), podajnik do zboża, agregat uprawowy z wałkami, rozbijak pokosów – pajak, siewnik do nawozów zawieszany, cyklop, zbiornik na mleko 850-litrowy, 2 zbiorniki na wodę, myjka ciśnieniowa, spawarka, sprzężarka, młynek do mielenia zboża z mieszalnikiem pasz, dojarka przewodowa, wyciąg do obornika. Uczestnik podnosił, że prasa belująca, owijarka bel, beczkowóz szambownik stanowią współwłasność jego i osób trzecich, ciągnik Z. o nr rej. (...) stanowi własność jego brata A. K. (1), a ciągnik Z. o nr rej. (...) stanowi własność W. W.. Uczestnik wskazywał, że pozostałe ruchomości, zostały mu przekazane wraz z gospodarstwem rolnym przez rodziców. Uczestnik domagał się zaliczenia wartości sprzedanych przez wnioskodawczynię składników majątku i równowartości utraconych dochodów ze sprzedaży mleka, wskazując, iż te składniki wyczerpią jej udział w majątku wspólnym.

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim ustalił, że w skład majątku wspólnego K. K. (1) i B. K., którego łączna wartość wynosi 469.973,85 złotych wchodzi:

a) prawo własności niezabudowanej nieruchomości rolnej oznaczonej numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 3,7200 ha położonej w obrębie (...)S. gmina B., dla której Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) - o wartości 57.400 złotych,

b) wierzytelność z tytułu nakładów na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 4,22 ha, położonej w S. gmina B., stanowiącej własność A. K. (1) w postaci: wykończenia i remontu budynku mieszkalnego; budowy garażu; wymiany dachu, wykonania stropu, posadzek, powiększenia drzwi w chlewie murowanym; wykonanie posadzki, podwyższenia

na siano w stodole; zmiany dachu i wykonania posadzki w przybudówce do stodoły; modernizacji obory, wykonania ogrodzenia z siatki, furtki i bramy metalowej - o łącznej wartości 123.295 złotych,

c) ruchomości w postaci: kombajnu zbożowego (...) Z- (...), wózka samoladowawczo - sterującego do bel (...) (...), prasy belującej (...), owijarki bel (...) (...), przyczepy 8-tonowej o nr rej. (...), przyczepy 4-tonowej wywrotki, samochodu osobowego marki V. (...) o nr rej. (...), przyczepki samochodowej o nr rej. (...), ciągnika rolniczego U.- (...) o nr rej. (...), ciągnika rolniczego Z. (...) o nr rej. (...), podajnika do zboża (...), agregatu uprawowego z wałkami 3,60 m., kultywatora ścierniskowego 3 m., agregatu ścierniskowego (...), pługu 3 skibowego, pługu 4 skibowego, pługu do odśnieżania, kosiarki listwowej, kosiarki rotacyjnej 2-bębnowej, dwóch przewracarko-zgrabiarek 7-gniazdowych, rozbijaka pokosów, siewnika do nawozów zawieszanego, siewnika do zboża (...), sadzarki do ziemniaków, kopaczki do ziemniaków, obsypnika do ziemniaków, kombajnu buraczanego, opryskiwacza do zboża, rozrzutnika obornika 2-osioowego, beczkowozu - szambownika, cyklopa, zbiornika na mleko, sześciu zbiorników na wodę, myjki ciśnieniowej, heblarki, spawarki (...) B., sprężarki, wiertarki stołowej, dwóch wiertarko-wkrętarek, piły spalinowej, pompki paliwowej, młynka do mielenia zboża z mieszalnikiem pasz, dojarki przewodowej, dojarki bańkowej, wyciągu do obornika, wózka jednoosioowego do przewozu bydła, bron polowych - o łącznej wartości 200.105,85 złotych,

d) 29 sztuk bydła mlecznego o wartości 82.333 złotych,

e) dochody ze sprzedaży mleka w kwocie 5.272 złotych,

f) dochody ze sprzedaży niezbelowanej słomy o wartości 1.568 złotych (pkt I).

Oddalił wniosek uczestnika postępowania o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym (pkt II). Dokonał podziału majątku wspólnego K. K. (1) i B. K. w ten sposób, iż:

a) przyznał na rzecz wnioskodawczyni K. K. (1) równowartość bydła mlecznego opisanego w punkcie I d i równowartość dochodów opisanych szczegółowo w punkcie I e i I f – o łącznej wartości 89.173,00 złotych,

b) przyznał na rzecz uczestnika postępowania B. K. składniki majątkowe opisane szczegółowo w punkcie I a, b, c – o łącznej wartości 380.800,85 złotych (pkt III). Zasadził od B. K. na rzecz K. K. (1) tytułem spłaty z majątku wspólnego kwotę 145.813,93 złotych (pkt IV). Wysokość wydatków w sprawie ustalił na kwotę 9.483,22 złotych i uznał je za uiszczone przez uczestnika postępowania B. K. do kwoty 800 złotych (pkt V). Nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa tytułem nieuiszczonych wydatków i nieuiszczonej opłaty sądowej od wnioskodawczyni K. K. (1) kwotę 4.941,61 złotych i od uczestnika postępowania B. K. kwotę 4.441,61 złotych (pkt VI) i stwierdził, że zainteresowani ponoszą we własnym zakresie pozostałe koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt VII).

Jak wynikało z ustaleń Sądu I instancji, zainteresowani zawarli związek małżeński w dniu 15 października 1988 roku. Nie zawierali umów majątkowych małżeńskich i w ich małżeństwie panował ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny rozwiązał małżeństwo zainteresowanych przez rozwód wyrokiem z dnia 16 sierpnia 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 858/10, który uprawomocnił się w dniu 7 września 2010 roku i z tą datą ustała wspólność majątkowa małżeńska między zainteresowanymi.

Małżonkowie K. w trakcie małżeństwa utrzymywali się z gospodarstwa rolnego. (...) rolne wchodzące w skład tego gospodarstwa stanowiły w większości majątek osobisty uczestnika postępowania, gdyż zostały mu przekazane przez rodziców na podstawie umowy przekazania gospodarstwa rolnego zawartej w 3 kwietnia 1980 roku, czyli przed

zawarciem małżeństwa. Gospodarstwo rolne zainteresowani powiększyli i zmodernizowali w trakcie małżeństwa, jako że nabyli nieruchomość rolną oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 3,72 ha, położoną w S. i wyposażyli w nowoczesny sprzęt rolniczy w postaci: kombajnu zbożowego (...) Z- (...), wózka samoładowniczo sterującego do bel (...) (...), prasy belującej (...), owijarki bel (...) (...), przyczepy 8-tonowej nr rej. (...), przyczepy 4-tonowej wywrotki, samochodu osobowego marki V. (...) o nr rej. (...), przyczepki samochodowej o nr rej. (...), ciągnika rolniczego U.- (...) o nr rej. (...), ciągnika rolniczego Z. (...) o nr rej. (...), ciągnika rolniczego (...) o nr rej. (...) podajnika do zboża (...), agregatu uprawowego z wałkami 3,60 m, kultywatora ścierniskowego 3m, agregatu ścierniskowego (...), pługu 3 skibowego, pługu 4 skibowego, pługu do odśnieżania, kosiarki listwowej, kosiarki rotacyjnej 2-bębnowej, dwóch przewracarko-zgrabiarek 7-gniazdowych, rozbijaka pokosów, siewnika do nawozów zawieszanego, siewnika do zboża Poznaniak 2, sadzarki do ziemniaków, kopaczki do ziemniaków, obsypnika do ziemniaków, kombajnu buraczanego, opryskiwacza do zboża, rozrzutnika obornika 8-osioowego, beczkowszambownika, cyklopa, zbiornika na mleko, sześciu zbiorników na wodę, myjki ciśnieniowej, heblarki, spawarki (...) B., sprężarki, wiertarki stołowej, dwóch wiertarko-wkrętarek, piły spalinowej, pompki paliwowej, młynka do mielenia zboża z mieszalnikiem pasz, dojarki przewodowej, dojarki bańkowej, wyciągu do obornika, wózka jednoosiowego do przewozu bydła, bron polowych. Wartość nieruchomości rolnej o numerze (...) którą nabyli zainteresowani, według stanu w jakim się znajdowała w dniu ustania wspólności majątkowej małżeńskiej wynosi 57.400 złotych. Wartość maszyn rolniczych i urządzeń, nabytych przez zainteresowanych w trakcie małżeństwa wynosi 200.105,85 złotych. Gospodarstwo rolne zainteresowanych specjalizowało się w hodowli bydła mlecznego. W czasie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej pogłowie bydła mlecznego wynosiło 29 sztuk, a jego wartość wynosiła 82.333 złotych.

Sąd Rejonowy ustalił, iż zainteresowani w trakcie małżeństwa zamieszkiwali i prowadzili działalność rolniczą na działce siedliskowej oznaczonej numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 4,22 ha, położonej w S. pod numerem (...) gm. B., będącej własnością brata uczestnika postępowania – A. K. (1). Na nieruchomości tej zainteresowani poczynili szereg nakładów, których celem była poprawa warunków mieszkaniowych i podniesienie poziomu gospodarstwa rolnego: ponieśli nakłady na wymianę pokrycia dachowego, wykonanie centralnego ogrzewania, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, dobudowanie łazienki, doprowadzenie wody w domu mieszkalnym; nakłady na modernizację obory; budowę garażu; wykonanie szamba w oborze, wykonanie płyty gnojowej i szamba pod płytą gnojową; wylanie posadzki i wykonanie podwyższenia w stodole, przebudowanie chlewa na garaż i piwnicę na kartofle. Wartość nakładów z majątku wspólnego zainteresowanych na nieruchomości stanowiącą własność A. K. (1) wynosi 123.295 złotych. Wnioskodawczyni K. K. (1) i dzieci zainteresowanych P. K. i A. K. (2) jesienią 2011 roku opuścili nieruchomość położoną w S. pod numerem (...).

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że wnioskodawczyni bez wiedzy i zgody uczestnika postępowania sprzedała bydło mleczne, stanowiące ich wspólny majątek. Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim prawomocnym wyrokiem z dnia 8 marca 2012 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II K 491/11 skazał K. K. (1) za to, że w okresie od 2 czerwca 2011 roku do dnia 14 września 2011 roku w S. gmina B., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przywłaszczyła 19 krów, stanowiących małżeńską wspólność ustawową, w ten sposób, że zbyła je bez zgody i wiedzy byłego męża B. K., zatrzymując uzyskanie środki pieniężne, czym działała na jego szkodę, to jest za czyn z art. 284 § 1 kodeksu karnego w zw. z art. 12 kodeksu karnego. Wnioskodawczyni sprzedała także pozostałe bydło mleczne stanowiące wspólny majątek jej i uczestnika postępowania, likwidując w ten sposób całe stado, które było podstawą ich gospodarstwa rolnego. W wyniku likwidacji stada, zainteresowani stracili dochody, jakie mogliby uzyskać ze sprzedaży mleka w wysokości 5.272 złotych. Wnioskodawczyni latem 2011 roku sprzedała także słomę uzyskaną ze wspólnego gospodarstwa na rzecz okolicznych rolników: J. A., J. K., Z. P.. Wartość sprzedanej przez wnioskodawczynię słomy wynosi 1.568 złotych.

Zdaniem Sądu I instancji, dopuszczone w toku postępowania dowody z opinii biegłych sądowych zostały przygotowane w sposób fachowy i rzetelny, poparte szczegółową argumentacją i właściwymi obliczeniami, a opinia biegłego z zakresu rolnictwa K. H. przekonująco uzasadniona na rozprawie. Zainteresowani nie zgłaszali zastrzeżeń do opinii, poza opinią biegłego z zakresu rolnictwa K. H., który ustosunkował się do nich w sposób zrozumiały i przekonujący na rozprawie.

Sąd Rejonowy zaznaczył, iż zainteresowani byli zgodni co do tego, że w skład ich majątku wspólnego wchodziły maszyny i urządzenia rolnicze, z tym, że odmiennie wskazywali skład tych ruchomości. Zdaniem Sądu, w skład majątku wspólnego byłych małżonków wchodziły te maszyny i urządzenia, które zostały okazane przez nich biegłemu z zakresu wyceny maszyn, urządzeń i pojazdów oraz narzędzi i oprzyrządowania A. J. w dniu 17 czerwca 2011 roku. Maszyny te w większości zgromadzone były na terenie nieruchomości położonej w S. pod numerem (...), czyli na nieruchomości, na której zamieszkiwali w trakcie małżeństwa zainteresowani. Część maszyn była na sąsiadującej z nią nieruchomości zajmowanej przez A. K. (1), owijarka bel i beczkowóz były na posesji (...) w S., a przewracarko zgrabiarka w B. przy ulicy (...). Większość tych ruchomości znajdowała się zatem w dyspozycji zainteresowanych, dysponowali oni fakturami dotyczącymi ich zakupu, dowodami rejestracyjnymi i dokumentacją techniczną, co przekonuje, iż stanowiły one ich majątek wspólny. Wnioskodawczyni podnosiła, iż w skład majątku wspólnego, wchodziły poza ruchomościami oszacowanymi przez biegłego także inne, które nie zostały okazane biegłemu na oględzinach. Zdaniem Sądu Rejonowego zeznania wnioskodawczyni i świadków nie były wystarczającą przesłanką do ustalenia, iż takie przedmioty rzeczywiście były i wchodziły w skład majątku wspólnego zainteresowanych. Bezzasadne były także twierdzenia uczestnika postępowania, iż część maszyn i urządzeń stanowiła jego majątek osobisty, a część stanowiła przedmiot współwłasności z innymi rolnikami. Twierdzenia uczestnika postępowania i zeznania świadka A. K. (1) były w tej części niewiarygodne, gdyż były nielogiczne i sprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym. Świadek A. K. (1), brat uczestnika postępowania, w sposób bardzo wyraźny zmierzał w swoich zeznaniach do polepszenia sytuacji uczestnika postępowania. Zeznał on, iż zainteresowani prowadzili gospodarstwo rolne i wszystkie maszyny, które mieli, mieli po rodzicach i nimi gospodarowali. Nie zakupili maszyn nowocześniejszych. Dopiero na pytania zadawane przez Sąd i dotyczące konkretnych maszyn, świadek przyznawał, że maszyny takie istniały i zostały zakupione w trakcie małżeństwa przez zainteresowanych. Ta sprzeczność w zeznaniach świadka, przekonywała, iż nie stanowią one bezstronnej relacji i nie można ich przyjmować za podstawę ustaleń faktycznych.

Sąd i instancji podkreślił, że gospodarstwo rolne zostało przekazane uczestnikowi postępowania w 1980 roku, a zatem w czasie, kiedy stopień zmechanizowania gospodarstw rolnych był znacznie niższy, niż obecnie. Maszyny i urządzenia, które we wniosku wskazała wnioskodawczyni i które znajdowały się w gospodarstwie zainteresowanych w trakcie oględzin biegłego sądowego z pewnością nie pochodziły z lat 70-tych ubiegłego wieku. Twierdzenia uczestnika, iż część maszyn nabył do spółki z innymi rolnikami, zdaniem Sądu, nie zostały poparte wiarygodnymi dowodami, gdyż zeznania świadków W. W. i S. D. nie zasługiwały na wiarę w części w jakiej dotyczyły kupna tych maszyn. Świadek W. W. zeznał, że kupił ciągnik marki Z. za 35.000 złotych i przekazał go uczestnikowi postępowania do korzystania. Zeznania tego świadka nie zasługiwały zdaniem Sądu I instancji na wiarę, z uwagi na fakt, że były niespójne i niekonsekwentne. Świadek zeznał, że utrzymuje się z renty, ma 1,15 hektara ziemi, ale nie prowadzi gospodarstwa rolnego. W tej sytuacji nie sposób uznać za wiarygodne twierdzeń, iż nabył ciągnik rolniczy, który nie był mu potrzebny, za cenę na jaką nie było go stać. Podobnie Sąd ocenił zeznania świadka S. D., który twierdził, że kupił wspólnie z uczestnikiem postępowania belarkę, owijarkę i wózek samoładowniczy i szambownik. Świadek ten twierdził, że kupowali ten sprzęt na kredyt, jednakże nie posiadał żadnych dokumentów, poza własnym, pisemnym oświadczeniem. Wartość sprzętu wynosiła według jego zeznań 50.000 złotych. Ani świadek, ani uczestnik nie przedstawili żadnych dokumentów dotyczących zakupu tych maszyn na współwłasność, co czyni ich zeznania niewiarygodnymi.

Sąd Rejonowy wskazał, że zainteresowani byli zgodni co do tego, że w trakcie małżeństwa poczynili nakłady z majątku wspólnego na nieruchomość A. K. (1), z tym, że odmiennie podawali zakres tych nakładów. Zdaniem Sądu, zeznania wnioskodawczyni co do zakresu tych nakładów były wiarygodne i z tego względu stały się podstawą ustaleń faktycznych. Zeznania wnioskodawczyni znalazły potwierdzenia na oględzinach nieruchomości, na której wspólnie zamieszkiwali. Stan zabudowań na tej działce, standard wykończenia budynku mieszkalnego potwierdzał bowiem zeznania wnioskodawczyni co do tego, iż większość prac, w tym wykończenie domu, zostało przeprowadzonych w trakcie małżeństwa, czyli po 1988 roku. Z kolei niewiarygodne w ocenie Sądu były zeznania uczestnika, że dom był w chwili zawarcia małżeństwa wykończony i nie wymagał remontów, podobnie jak budynki gospodarcze, jako że standard domu i budynków, materiały użyte do ich wykończenia i wybudowania, nie były stosowane w latach 70-tych i wczesnych 80-tych.

Nie było również przedmiotem sporu pomiędzy zainteresowanymi, iż w skład ich majątku wchodziło bydło mleczne. Wnioskodawczyni została skazana prawomocnym wyrokiem za przywłaszczenie części tego stada w ilości 19 krów, ale z jej twierdzeń i twierdzeń uczestnika wynikało, że sprzedała całe stado. Co więcej, sprzedała on także słomę i uzyskała z tego dochody, które zgodnie z art. 31 § 2 pkt 2 k.r.o. wchodzi do majątku wspólnego i podlegały rozliczeniu. Wartość dochodów ze sprzedaży mleka, które zainteresowani utracili, również podlegała rozliczeniu w myśl powyższego przepisu.

Sąd I instancji zaznaczył, że wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni dopłaty unijne nie stanowiły składnika majątku wspólnego, podobnie jak odszkodowanie za zalane łąki, gdyż dopłat, ani odszkodowania, nie sposób traktować jako dochody z majątku wspólnego lub osobistego w rozumieniu art. 31 § 2 pkt 2 k.r.o. Dotacje unijne mają na celu poprawę warunków gospodarowania i jak wynika z zeznań synów zainteresowanych i faktur składanych przez uczestnika postępowania, były wykorzystywane na ten cel.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku uczestnika postępowania o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym poprzez przyjęcie, iż jego udział wynosił 9/10, a udział wnioskodawczyni 1/10. Odwołując się w tym zakresie do regulacji art. 43 § 1 i § 2 k.r.o. Sąd podkreślił, iż obowiązek wykazania przesłanek uzasadniających ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym spoczywa na tym z małżonków, który zgłosił wniosek o ustalenie nierównych udziałów. Uczestnik postępowania nie wskazał zaś, jakie ważne przyczyny przemawiały za ustaleniem nierównych udziałów, powoływał się jedynie na fakt, iż wnioskodawczyni przez ostatnie 6 lat nie pracowała w gospodarstwie rolnym. Wobec powyższego, wniosek o ustalenie nierównych udziałów należało oddalić, jako bezzasadny, gdyż sam fakt mniejszego udziału w tworzeniu majątku wspólnego, nawet gdyby był udowodniony, nie stanowi przesłanki do czynienia takich ustaleń.

Dokonując podziału majątku wspólnego zainteresowanych Sąd I instancji miał na uwadze okoliczność, iż majątek wspólny zainteresowanych stanowi istotną część gospodarstwa rolnego prowadzonego przez uczestnika postępowania. Uczestnik prowadzi to gospodarstwo, stanowi ono źródło jego utrzymania i zamierza kontynuować tę działalność. Wnioskodawczyni opuściła gospodarstwo w 2011 roku i zamieszkała w znacznej odległości od niego. Stąd, za uzasadnione uznał Sąd Rejonowy przyznanie całego majątku na rzecz uczestnika ze spłatą na rzecz wnioskodawczyni. Cały majątek wspólny jest wart łącznie 469.973,85 złotych, z czego kwota 57.400 złotych to wartość nieruchomości, 200.105,85 złotych to wartość ruchomości i 123.295 to wartość nakładów z majątku wspólnego na nieruchomość A. K. (1). Udział każdego z zainteresowanych w majątku wspólnym jest zatem wart 234.986,93 złotych. Uczestnik otrzymał majątek o wartości 380.800,85 złotych (nieruchomość, maszyny i wierzytelność z tytułu nakładów), a wnioskodawczyni równowartość sprzedanego przez nią bydła, słomy i utraconych dochodów ze sprzedaży mleka o łącznej wartości 89.173,00 złotych. Sąd Rejonowy wskazał, że wysokość dopłaty należnej wnioskodawczyni wynosi zatem 145.813,92 złotych.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł uczestnik postępowania, zaskarżając je w części, to jest co do punktu I ppkt b w zakresie łącznej wartości wierzytelności z tytułu nakładów budowlanych na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...), ppkt c w zakresie zaliczenia do majątku wspólnego części składników ruchomych oraz w punkcie 3 b i 4 co do przyjętych wartości i kwoty spłaty. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść orzeczenia, polegający na przyjęciu, iż:

a) nakłady na nieruchomość oznaczoną numerem (...) dotyczyły zakresu większego, niż wskazany przez uczestnika postępowania, gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym twierdzeń uczestnika postępowania wynika, iż w chwili zawarcia związku małżeńskiego zarówno dom, jak i budynki gospodarcze były wykończone i nie wymagały remontu,

b) *kombajn B., ciągnik rolniczy Z. (...), kultywator ścierniskowy, agregat ścierniskowy, pług 3 i 4 skibowy, pług do odśnieżania, kosiarka listwowa, kosiarka rotacyjna, przewracarko – zgrabiarki, siewnik do zboża, sadzarki do ziemniaków, kopaczka do ziemniaków, obsypnik do ziemniaków, opryskiwacz do zboża, rozrzutnik obornika, 3 zbiorniki na wodę, heblarka, 1 wiertarko – wkrętarka, młynek do mielenia zboża, dojarki bańkowe, wózek jednoosiowy, brony polowe – stanowią składniki majątku wspólnego, gdy z zeznań uczestnika postępowania i świadka A. K. (1) wynika, że nie wchodzi w skład majątku dorobkowego,*

c) *wózek samoladowawczy – sterujący, prasa belująca i owijarka bel – w całości wchodzi w skład majątku wspólnego, gdy stanowią one współwłasność ze S. D.,*

2. obrazę art. 212 § 3 k.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie polegające na zaniechaniu dokonania wyważonej i właściwej oceny uzasadnionych interesów oraz sytuacji życiowej uczestnika postępowania i w następstwie zaniechanie uwzględnienia złej sytuacji majątkowej uczestnika, wynikającej z materiału dowodowego, przez odstąpienie od rozłożenia na raty spłat należnych wnioskodawczyni na okres umożliwiający wykonanie obowiązku przez uczestnika postępowania.

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

- ustalenie, że wartość łączna majątku wspólnego wynosi 266.888,54 złotych,

- wierzytelność z tytułu nakładów na nieruchomość oznaczoną numerem geodezyjnym (...) wynosi 24.421 złotych,

- w skład majątku wspólnego wchodzi ruchomości za wyjątkiem wymienionych w pkt 1 b i udziały w ruchomościach wymienionych w pkt 1 c petitum apelacji – o łącznej wartości 95.894,31 złotych,

- zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłat kwotę 44.271,15 złotych,

- rozłożenie obowiązku dopłat od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni na okres 4 lat od uprawomocnienia się orzeczenia tj. czterech rocznych rat o równej wysokości, płatnych do 31 marca każdego roku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania zasługiwała na uwzględnienie jedynie w części.

Podzielając poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i ocenę prawną zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w zakresie tych składników, które wchodziły do majątku wspólnego zainteresowanych, jak również wartości tegoż majątku oraz sposobu jego podziału, Sąd Okręgowy uznał, że zasadny był zarzut apelacji jedynie w odniesieniu do warunków płatności zasądzonej od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni dopłaty, omyłkowo określonej jako spłata. Z tego względu, w tej części, zaskarżone orzeczenie podlegało zmianie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 212 § 3 k.c. jeżeli w postępowaniu o zniesienie współwłasności (regulacja ta znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w przedmiocie podziału majątku wspólnego – art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c. w zw. z art. 212 k.c.) zostały ustalone dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególnie uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych. W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, iż zasądzając spłatę (dopłatę) sąd bierze pod uwagę zarówno usprawiedliwione interesy

zobowiązanego, jak również uprawnionego do tych świadczeń i na tej podstawie określa termin i sposób ich uiszczenia (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 658/00, OSNC 2001/12/179).

Niewątpliwie zatem ma rację skarżący, że Sąd Rejonowy zasądzając na rzecz wnioskodawczyni jednorazową dopłatę w wysokości 145.813,93 złotych nie dość wnikliwie rozważył sytuację zainteresowanych oraz możliwości płatnicze uczestnika postępowania. Wskazać bowiem trzeba na okoliczność, że w chwili obecnej gospodarstwo rolne, jakie uprzednio prowadzili byli małżonkowie, nie jest w stanie osiągać takich dochodów, jak w okresie małżeństwa zainteresowanych z uwagi na fakt, iż uprzednio było nastawione zarówno na produkcję zwierzęcą, jak i uzupełniająco, roślinną. W chwili obecnej natomiast, gdy chodzi o produkcję zwierzęcą, wymaga ono odbudowania, jako że cały inwentarz żywy został sprzedany przez wnioskodawczynię, bądź przeprofilowania na prowadzenie produkcji innego typu. Z powyższych względów Sąd Odwoławczy uznał, iż kwota dopłaty jest na tyle znaczna, że uczestnik postępowania nie ma realnych możliwości jej jednorazowego uiszczenia. Określone przez Sąd I instancji warunki płatności naruszają uzasadnione interesy B. K.. Zarazem Sąd Okręgowy miał na uwadze to, iż Sąd Rejonowy nie zasądził odsetek za opóźnienie od należności przysługującej wnioskodawczyni, co jest okolicznością korzystną dla uczestnika postępowania. W związku z tym Sąd II instancji przyjął, że rozłożenie dopłaty na trzy raty, płatne w okresie trzech lat: pierwsza rata w kwocie 48.604,65 złotych płatna w terminie do dnia 31 marca 2014 r., druga rata w kwocie 48.604,64 złotych płatna w terminie do dnia 31 marca 2015 r. i trzecia rata w kwocie 48.604,64 złotych płatna w terminie do dnia 31 marca 2016 r., umożliwi uczestnikowi postępowania zgromadzenie niezbędnych funduszy. W szczególności będą to środki pochodzące z dochodów osiąganych z gospodarstwa rolnego, ewentualnej sprzedaży części nieruchomości z majątku osobistego B. K., bądź w razie konieczności – z zaciągniętego kredytu.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów apelacji stwierdzić należy, że nie miały one uzasadnionych podstaw. Sąd I instancji prawidłowo ustalił skład majątku wspólnego zainteresowanych, w tym również w zakresie maszyn rolniczych, jak też wartość składników majątkowych podlegających podziałowi oraz zakres i wartość nakładów z majątku wspólnego małżonków poniesionych na nieruchomość brata uczestnika postępowania oznaczoną numerem geodezyjnym (...) położoną w S., gmina B.. Słusznie przyjął tutaj Sąd Rejonowy, że twierdzenia uczestnika postępowania dotyczące nakładów poniesionych na nieruchomość stanowiącą własność A. K. (1) nie zostały w sprawie wykazane. Na ich potwierdzenie apelujący wskazywał na relację jego brata, która jak trafnie uznał Sąd Rejonowy, nie mogła być uznana za obiektywną i to nie tylko z tej przyczyny, że świadka łączą z uczestnikiem postępowania więzy rodzinne. Sąd I instancji dokonując oceny zeznań tego świadka nie dopuścił się przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów, a wręcz przeciwnie – Sąd Odwoławczy podziela stanowisko, iż zeznania te nie były wiarygodne. Nie sposób było bowiem przyjąć, jak to zeznał świadek, że zainteresowani na nieruchomości, na której zamieszkiwali w okresie małżeństwa, nie wykonywali żadnych prac i w momencie, gdy wprowadzali się do posadowionego tam budynku mieszkalnego, zabezpieczał on już ich potrzeby mieszkaniowe. Jak słusznie zwrócił uwagę Sąd I instancji, technologia wykonanych prac oraz rodzaj użytych materiałów budowlanych potwierdzały, że nakłady wskazywane przez wnioskodawczynię były czynione już po przekazaniu uczestnikowi postępowania gospodarstwa rolnego (co miało miejsce w 1980 r.) i po zawarciu małżeństwa przez zainteresowanych, jak to podnosiła K. K. (1). Przedstawiona przez skarżącego wersja nie mogła zatem zasługiwać na aprobatę, w przeciwieństwie do spójnych, logicznych i konsekwentnych twierdzeń wnioskodawczyni.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w przypadku składników ruchomych, jakie wchodziły w skład majątku wspólnego byłych małżonków. Także i w tym wypadku trafnie ocenił Sąd I instancji jako niewiarygodne zeznania świadków A. K. (1), W. W. oraz S. D. w zakresie, w jakim dotyczyły one nabytych przez zainteresowanych maszyn i urządzeń. Świadek A. K. (1) wskazywał, że małżonkowie nie nabyli innych i nowocześniejszych maszyn do gospodarstwa rolnego, oprócz tych, które uczestnik miał po rodzicach, lecz gdy Sąd Rejonowy zadawał dalsze pytania w tym przedmiocie, zeznania świadka w istocie potwierdziły wersję wnioskodawczyni. Wskazać tu trzeba, że sama analiza dat zakupu poszczególnych maszyn nie jest wystarczająca, aby przesądzić kwestię przynależności okazanych biegłemu spornych ruchomości do majątku osobistego uczestnika, przy braku danych, czy maszyny będące przedmiotem opinii były nabyte jako nowe, czy w stanie używanym. Sąd I instancji dokonał dokładnej analizy w oparciu o opinię biegłego A. J. i na tej podstawie przyjął, że przedstawione biegłemu maszyny zostały nabyte po 1980 roku, a dotyczyło to chociażby

kombajnu, kultywatora, pługu do odśnieżania, opryskiwacza, zbiorników na wodę, dojarki, bron polowych, czy innych istotnych urządzeń w gospodarstwie rolnym. Nawet gdyby wziąć pod uwagę, że zakup niektórych z maszyn miał miejsce w latach 80-tych, to i tak nastąpiło to po już przekazaniu gospodarstwa rolnego przez rodziców uczestnika, co miało miejsce 3 kwietnia 1980 r. Dodatkowo podkreślić należy, iż w sprawie brak było dowodów na to, że wszystkie maszyny zostały zakupione jako nowe, zaś doświadczenie życiowe wskazuje, iż rolnicy nabywają także urządzenia używane. A zatem przy braku dowodów i mało wiarygodnych zeznaniach świadków Sąd Rejonowy trafnie uznał, że twierdzenia uczestnika postępowania w tym zakresie nie polegały na prawdzie. Zaznaczyć trzeba, że świadek W. W. zeznał, że ciągnik rolniczy Z. (...) stanowił jego własność i choć ostatecznie ciągnik ten został przez Sąd I instancji pominięty (z uwagi na brak okazania go biegłemu sądowemu, co uniemożliwiało wycenę), to zeznania te nie były wiarygodne, skoro świadek posiada jedynie działkę o powierzchni 1,15 ha i nie prowadzi gospodarstwa rolnego. Podobna sytuacja miała miejsce także w przypadku maszyn, których współwłaścicielem miał być rzekomo S. D.. Nie był on w stanie wskazać, kiedy zostały one nabyte i za jakie kwoty. Świadek nie posiadał w tym zakresie żadnej konkretnej wiedzy poza tym, iż owe urządzenia mogły zostać nabyte przez B. K. ze środków pochodzących z kredytu dla młodych rolników. Dlatego i w tej części stanowisko skarżącego nie mogło podlegać uwzględnieniu, a ocena Sądu I instancji w tym zakresie zasługiwała na pełną akceptację.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie IV w części dotyczącej rozłożenia na raty dopłaty należnej wnioskodawczyni. W pozostałym zakresie apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z ogólną zasadą rozstrzygania o kosztach obowiązującą w postępowaniu nieprocesowym.